

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, АРХЕОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ**

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка 4 курсу 07-441 групи
Спеціальності 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.03 Історія
Освітньо-професійної програми
Середня освіта (історія)
Сліпченко Анастасія Сергіївна

Керівниця

кандидатка історичних наук,
доцентка Михайленко Г.М.

Рецензент

учитель історії та правознавства вищої
кваліфікаційної категорії
Сокл О.О

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Історіографія дослідження.....	5
РОЗДІЛ 2. Етапи розвитку міжнародних відносин.....	11
2.1. Вестфальський мир та Віденська система міжнародних відносин	11
2.2. Версальський договір: від покарання до реваншу.....	15
2.3. Міжнародні відносини після Другої світової війни: від відновлення до сучасності	20
РОЗДІЛ 3. Історія міжнародних відносин у шкільному курсі історії.....	27
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

Історія міжнародних відносин є складним та багатогранним явищем, яке відображає взаємодії між різними державами та міжнародними акторами протягом багатьох століть. Вона охоплює велику кількість подій, від воєн та конфліктів до дипломатичних відносин та економічної співпраці. У своїй кваліфікаційній роботі я зосереджуватимусь на важливих етапах розвитку міжнародних відносин, включаючи формування системи сучасної держави, створення міжнародних організацій, виникнення конфліктів та спроб їх врегулювання. Моя робота буде базуватись на широкому аналізі різних джерел та наукових досліджень з цієї теми, та на моїй власній інтерпретації та аналізі. Також розглянемо в яких саме джерелах висвітлена дана тема у шкільному курсі історії.

Актуальність теми полягає в тому, що міжнародні відносини як сфера історико ментальної площини – дуже динамічна, постійно змінюється та має рухливу структуру. Зараз можна спостерігати період інтеграції, всесвітньої глобалізації та навіть регіоналізації, де можна побачити, що різноманітність та кількість учасників міжнародних відносин відчувається знову в піковому хаосі, тому дана тема дуже актуальна.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження важливих історичних подій, які вплинули на розвиток міжнародних відносин та сучасну геополітичну ситуацію, а також розуміння того, як презентується історія міжнародних відносин у шкільному курсі історії.

Відповідно до мети було окреслено такі **завдання**:

- огляд історіографії історії міжнародних відносин;
- дослідження особливостей формування та етапів розвитку міжнародних відносин;
- визначення ключових подій, процесів та тенденцій, що впливали на міжнародні відносини в різні періоди історії.
- висвітлення історії міжнародних відносин в шкільному курсі історії.

Методи дослідження:

– Порівняльний метод: допомагає порівняти різні епохи або різні країни з певних питань міжнародних відносин, зокрема в розрізі політики, економіки, культури, військової стратегії тощо.

– Історичний метод: дозволяє досліджувати події і тенденції в міжнародних відносинах в часовій послідовності, аналізуючи їх розвиток від минулого до сьогодення.

– Теоретичний метод: базується на використанні теорій і концепцій з певної галузі науки.

– Емпіричний метод: базується на зборі та аналізі фактичних дат та подій.

Предметом дослідження в темі історії міжнародних відносин є вивчення процесів взаємодії між державами та іншими акторами міжнародної системи, що відбуваються протягом історичного періоду та було висвітлено в шкільному курсі історії.

Територіальні межі роботи обумовленні головними країнами учасниками міжнародних договорів, а саме Австралія, Австрія, Велика Британія, Греція, Іспанія, Італія, Канада, Китай, Латвія, Литва, Нідерланди, Польща, США, Туреччина, Франція, Швейцарія, Швеція, Японія.

Хронологічні межі роботи обумовлені роками розквіту сучасних міжнародних відносин починаючи з 1648 р. по сьогодення, так як дана тема наразі дуже актуальна для матеріалів шкільного курсу історії.

РОЗДІЛ 1.

Історіографія дослідження

Історія міжнародних відносин - це область знань, яка вивчає взаємовідносини між різними державами та іншими міжнародними акторами на протязі історії.

У кожній країні, в залежності від її історичного досвіду та національних інтересів, можуть використовуватися різні підходи до вивчення цієї теми. Варто розглянути кілька з них:

1. Англійська школа - у XVIII-XIX століттях до історії міжнародних відносин звернули увагу відомі англійські історики та політологи, такі як Генрі Темпл та Едвард Гіббон. Вони розглядали міжнародні відносини як залежні від дій окремих держав та визначення їх національних інтересів [12].

2. Французька школа - у другій половині XIX століття французькі дослідники, такі як Франсуа Моріс та Поль Дюбуа-Мішель, розглядали міжнародні відносини як систему, що складається з багатьох держав та їхніх взаємодій. Вони вважали, що міжнародні відносини повинні бути засновані на принципах співпраці та взаємодії, а не конкуренції та конфлікту.

3. Американська школа - у XX столітті в США з'явилася галузь науки, відома як міжнародні відносини. Вона включала в себе політологів, істориків та економістів, які досліджували міжнародні відносини з точки зору взаємодії держав та міжнародних організацій [13].

Ця тема досліджувалася багатьма вченими, істориками та політологами протягом століть. Найвідоміші дослідники історії міжнародних відносин, серед інших, такі:

- Ганс Моргентав (1904-1980) - це видатний американський дослідник історії міжнародних відносин, який досліджував різні аспекти міжнародних відносин, зокрема, роль держав в міжнародних відносинах, міжнародний порядок, принципи зовнішньої політики та стратегії безпеки.

Особливу увагу Ганс Моргентав приділяв принципам зовнішньої політики та стратегії безпеки США. Він розвинув теорію "обмеженого вмісту", згідно з якою США повинні обмежувати свої зобов'язання в світі та фокусуватися на головних національних інтересах, щоб зберігти свою міжнародну впливовість та безпеку. Він також підкреслював важливість міжнародного порядку та розвитку міжнародної організаційної структури як засобу забезпечення стабільності в міжнародних відносинах.

Ганс Моргентав також досліджував роль США у світовій політиці та взаємовідносини між США та Радянським Союзом у період Холодної війни. Він був відомий своїми публікаціями, зокрема, книгою "Політика міжнародної безпеки" [3].

- Ернст Хасс 1904-2002 рр. - це австрійсько-американський дослідник історії міжнародних відносин, який зробив значний внесок у розвиток теорії міжнародних відносин та політичної філософії.

Хасс досліджував різні аспекти міжнародних відносин, зокрема, взаємодію держав, міжнародну безпеку, проблеми глобалізації та глобального управління. Він досліджував поняття "концептуальних регіонів", тобто областей світу, що об'єднуються за спільними політичними, економічними, культурними та історичними факторами. Це поняття є важливим для розуміння міжнародних відносин та глобального управління в сучасному світі.

Крім того, Хасс був відомий своїми публікаціями, зокрема, книгою "Міжнародні відносини: національні потреби та глобальні виклики", яка є важливим джерелом для дослідників історії міжнародних відносин [31].

- Мартін Вайтлі - відомий британський історик, який спеціалізується на дослідженні історії міжнародних відносин. Він проводив дослідження в галузі зовнішньої політики, міжнародної безпеки, міжнародного права та інших аспектів міжнародних відносин.

Одним із найбільш відомих досліджень Мартіна Вайтлі є його праця «The Origins of the Second World War» – «Початок Другої світової війни», де він досліджує причини та обставини, що призвели до виникнення Другої світової

війни. У своїх дослідженнях Вайтлі зосереджується на аналізі різних факторів, таких як зовнішня політика країн, національні інтереси, економічні та соціальні чинники [18].

- Генрі Кіссінджер - відомий американський дипломат та політолог, який займався дослідженням та практичною роботою в галузі міжнародних відносин. Він є автором численних праць, які досліджують різні аспекти міжнародних відносин, включаючи зовнішню політику США, відносини між країнами, глобальну політику та багато іншого.

Однією з найбільш відомих та впливових праць Кіссінджера є "Дипломатія" (Diplomacy), де він аналізує історію міжнародних відносин з давніх часів до сучасності. У своїй праці він зосереджується на ролі дипломатії та дипломатичних відносин у міжнародних відносинах, а також на різних факторах, що впливають на ці відносини. У своїй роботі Кіссінджер підкреслює важливість розуміння історії та культурних традицій інших країн для досягнення міжнародної стабільності та миру [29].

- Збігнєв Бжезинський (Zbigniew Brzezinski) - американський політичний діяч і дослідник міжнародних відносин, який народився в Польщі. Бжезинський досліджував питання геополітики та міжнародних відносин, зосереджуючись на питаннях взаємодії між США та Радянським Союзом.

Особлива увага Бжезинського була приділена питанням Східної Європи та Центральної Азії, а також взаємодії між Заходом та Сходом. Він також займався питаннями глобальної стратегії та безпеки, у тому числі розробляв стратегії для боротьби з міжнародним тероризмом та поширенням ядерної зброї. Він є автором книги "The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives" (1997), в якій висловив свої ідеї щодо глобальної стратегії та ролі США в світі [31].

- Ніколас Спайкмен (Nicholas Spykman) був американським політичним вченим та геополітиком, був відомий своїми дослідженнями в галузі міжнародних відносин, зокрема у питаннях геополітики, геостратегії.

Одним з найбільш відомих його досліджень була теорія "рівноваги влади", яка стверджувала, що балансування потужностей є ключовим елементом в міжнародних відносинах. За його думкою, світ був розділений на кілька регіональних блоків, кожен з яких був контрольований своєю сильною державою. Він вважав, що взаємодія між цими блоками та їх рівновага були важливі для збереження світового миру та стабільності.

Також Спайкмен вивчав геополітику Євразії та те, як вплив регіональних суперництв може впливати на світові події. Крім того, він досліджував американські інтереси в світі та вплив США на міжнародну політику, а також відносини з Радянським Союзом і Китаєм [23].

- Kenneth N. Waltz був американським політологом та теоретиком міжнародних відносин. Він був засновником структуралізму в теорії міжнародних відносин, який висуває тезу про те, що системні фактори (структури) визначають поведінку держав, а не їх індивідуальні лідери або внутрішні політичні процеси.

У своїх дослідженнях Уолтц акцентував увагу на структурному балансі сил між державами та його впливі на міжнародну безпеку та стабільність. Уолтц також досліджував питання ядерної зброї та її впливу на міжнародну стабільність, а також проблему стратегічного обміну ядерними ударами (так звана "теорія відсотка відповіді") [19].

- Джон Міршаймер (народився в 1947 році) є американським політичним вченим, який спеціалізується на міжнародних відносинах та міжнародній політиці. У своїх дослідженнях Міршаймер розглядає динаміку взаємодії між суперечливими силами в міжнародних відносинах, зокрема між державами.

Один з найвідоміших творів Міршаймера - це книга "Трагедія великої політики" (The Tragedy of Great Power Politics), в якій він аналізує поведінку суперечливих держав та їхні стратегії в міжнародній політиці. Він зазначає, що держави постійно прагнуть збільшити свої можливості та вплив, що часто веде до конфліктів та війн [8].

- Стівен Волт - Steven E. Walt - є американським професором міжнародних відносин та наук про політику. У своїх працях Волт часто звертає увагу на те, що міжнародні відносини є більш складними, ніж традиційні теорії припускають. Він також досліджує вплив різних факторів на міжнародні відносини, включаючи військову силу, економічні чинники, культурні та ідеологічні розбіжності, технологічний прогрес та інші фактори. У своїх працях він активно використовує порівняльний аналіз, щоб виявити загальні закономірності в міжнародних відносинах та політиці [27].

- Джозеф Най - Joseph Nye - американський політичний діяч та вчений-інтернаціоналіст, відомий своїми працями з теорії міжнародних відносин, зокрема концепцією "м'якої сили" - soft power.

У своїй праці "Soft Power: The Means to Success in World Politics" Най описує, що успіх в міжнародних відносинах залежить не лише від економічної та військової потужності країни, але і від її культурного впливу та привабливості. Він стверджує, що м'яка сила може бути більш ефективною ніж сила в умовах глобалізації, де країни все більше пов'язані між собою [14].

- Роберт Кокс - це один із провідних представників критичної теорії міжнародних відносин. Він зосереджувався на аналізі соціальної структури світової політики та її взаємодії з ідеологією. Кокс розробив поняття "світової системи" як сукупності політичних, економічних, соціальних та культурних зв'язків між країнами, що забезпечують їх взаємодію та співпрацю. Він також акцентував увагу на впливі глобалізації на міжнародні відносини та розглядав взаємодію великих держав на міжнародній арені як взаємодію між різними соціальними класами та групами внутрішньо в кожній державі. Він також займався дослідженням ролі ідеології в міжнародних відносинах та її впливу на формування зовнішньої політики держав [7].

- Френсіс Фукуяма є американським політичним вченим та істориком. У своїй книзі "Кінець історії та остання людина" він досліджує концепцію "кінця історії", яка передбачає, що світова історія може бути розглянута як розвиток ідеї демократії. Фукуяма стверджує, що з кінцем холодної війни та перемогою

Заходу, демократія стала єдиною ідеологією, що може задовольнити глобальні потреби людства, і тому історія як боротьба ідей прийшла до свого кінця [6].

- Семюел Хантінгтон (1927-2008) був американським політичним вченим, який займався дослідженням міжнародних відносин та зовнішньої політики США. Він став відомий завдяки своїй теорії "Зіткнення цивілізацій", яку виклав у своїй книзі "Зіткнення цивілізацій та перспективи кінця історії" (1993). У своїй теорії Хантінгтон стверджує, що в умовах глобалізації та зростання впливу різних культурних та релігійних традицій відбувається зіткнення цивілізацій, що може стати причиною конфліктів та напруження в міжнародних відносинах. Крім того, Хантінгтон досліджував взаємодію США зі світом та зокрема з країнами Східної та Південно-Східної Азії [1].

- Александр Вендт - це німецько-американський політолог, який займається дослідженнями в галузі міжнародних відносин, включаючи соціальну конструкцію державної влади, структуру міжнародної системи. Він відомий своєю роботою "Соціальна теорія міжнародних відносин". Вендт також досліджував вплив глобалізації на міжнародні відносини та роль ідеології у формуванні міжнародної політики [20].

Тема історії міжнародних відносин є цінною для дослідників з декількох причин. По-перше, історія міжнародних відносин містить в собі безліч прикладів взаємодії держав, які можуть бути використані для розуміння поточних міжнародних відносин і для прогнозування майбутніх подій.

По-друге, історія міжнародних відносин дає можливість дослідникам вивчити різні політичні, економічні, соціальні та культурні фактори, що впливають на взаємодію держав.

По-третє, дослідження історії міжнародних відносин може допомогти розуміти динаміку зміни в світовому порядку та ролі різних держав у цьому процесі.

Отже, історія міжнародних відносин є важливим предметом дослідження для вивчення та розуміння міжнародних відносин та їх впливу на світову політику.

РОЗДІЛ 2.

Етапи розвитку міжнародних відносин

2.1. Вестфальський мир та Віденська система міжнародних відносин

Історія створення міжнародних договорів починається ще з давніх часів, коли держави відкривали свої межі для торгівлі та інших форм взаємодії. Проте, перший міжнародний договір у сучасному розумінні був укладений у 1648 році в Вестфалії, що стало завершальним актом тридцятирічної війни в Європі. Даний договір був важливим кроком в розвитку міжнародного права, оскільки він визначив принципи незалежності та територіальної цілісності держав [33].

Вестфальський мировий договір став завершальним актом тридцятирічної війни, яка тривала з 1618 по 1648 рік та була однією з найбільш кровопролитних та руйнівних війн в історії Європи. Його укладання стало результатом тривалого переговорного процесу, який тривав більше двох років, та об'єднав представників 109 держав та імперій, дана тема висвітлена в навчальній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів, Історія: Україна і світ 10–11 класи, Розділ 3. Облаштування повоєнного світу: між демократією й авторитаризмом.

Вестфальський мир визнав суверенітет окремих держав та їх право на самовизначення, що було першим кроком до сучасної системи міжнародних відносин. Крім того, угода встановила принцип *cuius regio, eius religio* - чия земля, того й релігія, що дозволяло кожній державі встановлювати власну релігійну політику та не дозволяло втручання інших держав у цю справу [32].

Вестфальський мир також визначив границі між численними європейськими державами, встановивши територіальну структуру Європи, яка зберігалася протягом наступних століть. Ця угода стала однією з найважливіших у міжнародній історії, оскільки визначила багато принципів та норм, що збереглися і досі застосовуються в сучасних міжнародних відносинах.

Було встановлено принцип суверенітету національних держав, який відтоді став основоположним принципом міжнародного права [18].

Вестфальський мир став першим у своєму роді укладеним за участю багатьох країн та став прецедентом для укладання подібних міжнародних договорів у майбутньому. Він також відобразив нову реальність європейської політики та створив основу для розвитку системи держав в Європі, яка протистояла балансу сил та відкрила шлях до формування сучасної системи міжнародних відносин.

Це вважається дуже важливим подією в історії Європи, оскільки він закінчив Тридцятирічну війну та встановив новий порядок в міжнародних відносинах.

У результаті Вестфальського миру було підтверджено суверенітет і територіальні кордони незалежних держав, зокрема Священної Римської імперії, Франції, Швеції та інших. Мир також дозволив встановити принцип вільного вибору релігії в межах окремих держав, змінив підходи до вирішення міжнародних конфліктів та встановив принципи мирного врегулювання спорів між державами [30]. Надалі зростає роль дипломатії, відбувається зародження в італійських школах та подальший розвиток дипломатичної служби з її сучасними атрибутами - постійними посольствами, протоколом і уявленнями про імунітети та привілеї дипломатичного персоналу [32].

В Розділі 5. Міжнародні відносини, Історія України, Всесвітня історія 10-11 класи, в навчальній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів було висвітлено епоху Вестфалю, яка залишила глибокий слід у розвитку міжнародних відносин. В її перший період запеклі війни європейських держав на суші і на морі виходять за межі Старого Світу, приводячи, по суті справи, до загальноєвропейської війни у світовій проекції. Провідні держави Європи виробляють довгострокові концепції своїх державних інтересів на європейській та світовій арені. Починає складатися модель світоустрою, в якій європейська політика надає визначальний вплив на інші регіони світу [36].

Поступово Вестфальська система відчувала значне ускладнення міжнародних відносин через наростання конфліктів і порушення балансу сил, в результаті чого страждає її стійкість [25; 21].

Після Великої Французької революції 1789 р. починається експорт її цінностей, що розтягнувся майже на чверть століття воєн і конфліктів з метою перекроювання міжнародних відносин за новими французькими лекалами. Прийшов до влади Наполеон чітко взяв курс на насильницьку уніфікацію Європи на імперських засадах. Ця спроба зазнала краху в результаті розгрому Наполеона [22].

У 1815 році був скликаний Віденський конгрес, що сприяв встановленню нової системи міжнародних відносин в Європі після Наполеонівських воєн. Дана тема висвітлена в навчальній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів, Історія: Україна і світ 10-11 класи, Розділ 3. Облаштування повоєнного світу: між демократією й авторитаризмом [34].

Змінені політичні та Міжнародні відносини диктували необхідність їх нового системного врегулювання. Цим зайнявся Віденський конгрес 1815 р., який створив Віденську систему міжнародних відносин, яку також називають Системою Європейського концерту, маючи на увазі досягнуту згоду основних держав - учасників, її гарантів. Вперше було сформульовано поняття «великі держави» стосовно Австрії, Великобританії та Росії які разом з Пруссією створили значимий прецедент, взявши в «клуб переможців» з метою досягнення єдності та стабільності основних держав Європи також і переможену Францію. Віденська система, в рамках якої утвердилася багатостороння дипломатія, вводила дипломатичні ранги, визначені поняття дипломатичного імунітету і дипломатичної валізи і типи консульських установ, стала прообразом системи колективної безпеки [2].

На відміну від Вестфальської, Віденська система включала в свою орбіту вже не тільки держави, а й коаліції держав. Відповідальність за підтримання балансу сил покладалася тепер на основні держави і здійснювалася шляхом проведення міжнародних конференцій з питань, які визначалися як загрозливі

миру. У період Віденської системи Міжнародні відносини набувають глобального характеру, остаточно формуються Французька -1852 р., Німецька - 1871 р. та Британська – 1876 р. Імперії, дане питання було висвітлено в Розділі 2. Облаштування повоєнного світу, в навчальній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів - Історія України, всесвітня історія 10–11 класи.

Віденська система виявилася дуже стійкою. Правлячі еліти провідних держав, що відповідали за систему, мали схожі погляди на Міжнародні відносини та прагнули вирішувати міжнародні проблеми за допомогою домовленостей, компромісів і коаліційних угод, коли це вдавалося. Це заклало основу для відповідних елементів сучасних міжнародних відносин та міжнародного права [27]. Зовсім інший характер матиме прийдешня на зміну після Першої світової війни Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин [9]. Світ перестане бути євроцентристським, перетворюючись на глобальну систему. Його новою рисою в цей час стає спроба створення універсальної організації [10; 26].

Розглянемо переваги Віденської системи 1815 року:

1. Зменшення ризику війни: Віденська система зміцнила політичну стабільність в Європі, знизивши ризик війни між країнами, що зменшило загрозу для миру та безпеки в регіоні.
2. Зміцнення влади монархів: система закріпила принцип легітимності, за яким монархія вважалася найбільш стабільною формою уряду, що забезпечувала мир і порядок в країні.
3. Збереження територіальної цілісності країн: на Віденському конгресі було прийнято рішення про повернення до стану речей, який був до Наполеонівських війн.
4. Розвиток дипломатії: Віденська система сприяла розвитку дипломатичних відносин між країнами, встановила міжнародні стандарти, що заклали основу для майбутньої роботи міжнародних організацій, таких як Ліга Націй та Організація Об'єднаних Націй.

Незважаючи на кілька переваг, Віденська система мала декілька недоліків:

1. Відсутність демократії: Віденська система базувалася на принципі абсолютизму та династичних правах монархів, що призводило до відсутності політичних свобод для народів.
2. Неврахування національних інтересів.
3. Недостатня увага до соціальних проблем.
4. Відсутність механізмів врегулювання конфліктів.
5. Нерівноправність відносин між державами.

Переваги та недоліки висвітлюються в навчальній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів, Історія: Україна і світ 10–11 класи, Розділ 3. Облаштування повоєнного світу: між демократією й авторитаризмом [12].

Зміни в політичному ландшафті протягом XIX ст. призвели до поступового занепаду Віденської системи як системи міжнародних відносин. Відтоді, національні інтереси та національна самосвідомість народів стали головними принципами в міжнародних відносинах [4].

2.2 Версальський договір: від покарання до реваншу

У 1919 році був укладений Версальський договір, що завершив Першу світову війну та заснував Лігу Націй як перший міжнародний орган з питань миру та безпеки.

Передумовами створення Версальського договору були події Першої світової війни та прагнення переможених країн до встановлення миру та стабільності в Європі. Після завершення бойових дій у 1918 році, було необхідно вирішити питання щодо подальшого розвитку країн та міжнародних відносин [21;27].

У 1919 році було укладено Версальський договір, який став основним документом для закінчення Першої світової війни та встановлення миру в Європі. Договір передбачав відшкодування переможеними державами збитків

від війни, демілітаризацію та обмеження збройних сил Німеччини, а також передачу її території сусіднім державам. Крім того, Версальський договір створив Лігу Націй, міжнародну організацію, яка мала запобігати подібним конфліктам у майбутньому [19; 27].

Отже, передумовами створення Версальського договору були намагання країн встановити мир та стабільність в Європі після Першої світової війни.

Переваги Версальського договору, який був підписаний після закінчення Першої світової війни, полягали в наступному:

- Кінець війни: договір офіційно завершив Першу світову війну, створивши мирну обстановку в Європі та в інших частинах світу.

- Зменшення армій: Німеччина була змушена суттєво зменшити свою армію, припинити розробку важкої зброї, такої як танки та літаки, і знизити свої військові видатки. Це призвело до зменшення загальної кількості військ у Європі.

- Компенсації за війну: Німеччина була змушена заплатити великі розміри компенсації за збитки, завдані іншим країнам в ході війни. Ці гроші були використані для відновлення національної економіки країн-жертв.

- Територіальні зміни: договір призвів до зміни меж та територій різних країн. Німеччина втратила свої колонії, а також частину своєї території, яка була передана Польщі та Франції.

- Утворення Ліги Націй: була створена міжнародна організація, метою якої було попередження подібних конфліктів та збереження миру у світі.

- Створення нових держав: Договір визнавав право національних меншин на самоозначення та привів до створення нових незалежних держав у Європі та на Близькому Сході.

- Судові процеси проти військових злочинців: Були проведені судові процеси проти військових злочинців.

Розглянемо основні недоліки Версальського договору, можна виділити наступні [20; 29]:

1. Нерівність у покладанні відповідальності за Першу світову війну. Незважаючи на те, що війна була розпочата через дії Австро-Угорщини та Німеччини, Версальський договір повністю звалив на них відповідальність за війну. Це спричинило гостру розбіжність між переможеними і переможцями, і стало однією з передумов для початку Другої світової війни.

2. Порушення принципу самовизначення націй. Хоча Версальський договір передбачав створення національних держав на місці розпадаючихся імперій, він не забезпечив повне самовизначення націй. Були створені нові держави, але їх кордони не відповідали національному складу населення, що спричинило ряд міжетнічних конфліктів.

3. Економічні наслідки. Версальський договір привів до важких економічних умов для Німеччини та інших країн-переможців, що стали перед великими викликами на шляху відновлення своїх економік та соціальних систем. Це спричинило нестабільність у регіоні та ускладнило політичну ситуацію в країнах-учасниках.

4. Несправедливість умов перемир'я. Умови перемир'я для Німеччини були особливо суворими, а умови військового контролю та розорення були надмірно жорсткими. Це спричинило соціальну та економічну нестабільність в Німеччині, що в подальшому призвело до приходу до влади нацистів.

Версальський договір став одним з головних приводів подальшого конфлікту у Європі [14; 31]. Жорсткі умови створили серйозний економічний тиск на Німеччину і привели до соціально-економічної нестабільності. Це, в свою чергу, сприяло приходу до влади Націонал-соціалістичної партії Адольфа Гітлера і посиленню нацистського руху. Гітлер використовував ненависть до Версальського договору, яку відчували більшість німецьких громадян, для просування своїх політичних амбіцій [33].

Ще одним повоєнним результатом стало створення Ліги націй (англ. "The League of Nations") з метою забезпечення міжнародного миру та безпеки. Видатні ідеї миротворців того часу, таких як президент США Вудро Вільсон,

який виступав за створення міжнародної організації, яка б могла запобігти виникненню війн та регулювати міжнародні конфлікти [21; 32].

Ліга націй була створена в 1920 році та функціонувала до 1946 року, коли її роль була замінена Організацією Об'єднаних Націй (ООН).

Створення Ліги націй мало декілька переваг [14; 22]:

Забезпечення міжнародного миру та безпеки: Головна мета Ліги націй полягала в тому, щоб запобігти виникненню нових війн та забезпечити міжнародний мир та безпеку. Організація була створена після Першої світової війни, коли було очевидно, що потрібні міжнародні механізми для забезпечення миру та зменшення загрози нової війни.

Розвиток міжнародного права: Ліга націй відіграла важливу роль у розвитку міжнародного права та створенні міжнародних стандартів. Її Статут містив принципи, що регулювали міжнародні відносини та стосувалися прав людини, рівності та територіальної цілісності держав.

Пропагування миру та розвитку: Ліга націй працювала з країнами, щоб забезпечити стабільний економічний та соціальний розвиток, пропагувала освіту, здоров'я та культуру. Організація також боролася з бідністю, голодом та епідеміями в різних країнах.

Розвиток міжнародної співпраці: Ліга націй стимулювала співпрацю між країнами на багатьох рівнях, включаючи економічні, наукові, культурні та інші види співпраці. Організація сприяла укладенню міжнародних договорів та розвитку міжнародних відносин.

Підвищення міжнародного престижу: Створення Ліги націй дозволило країнам відчувати себе частинами світової спільноти.

Хоча Ліга націй була спрямована на забезпечення світового миру та безпеки та мала деякі переваги, її також характеризували певні недоліки:

Відсутність ефективності: Одним з найбільших недоліків Ліги націй була її недостатня ефективність. Організація не мала сил, щоб запобігти агресії на міжнародному рівні та не змогла зупинити багато конфліктів, що виникали у різних частинах світу [18].

Відсутність повноважень: Ліга націй не мала повноважень, щоб примусити країни дотримуватися її рішень або рекомендацій. Відсутність таких повноважень дозволяла країнам ігнорувати рішення організації та продовжувати свою агресивну політику.

Неуспішні рішення: Рішення, прийняті Лігою націй, часто були неуспішними та не вирішували конфлікти. Організація не змогла запобігти виникненню Другої світової війни та не змогла врегулювати конфлікти, такі як Спанська громадянська війна та конфлікт між Японією та Китаєм.

Обмежений склад: У складі Ліги націй не було представників всіх країн світу, що робило її недостатньою репрезентативною та обмежувало її можливості [9; 17].

Незгоди серед членів: Ліга націй була сформована в умовах глибоких політичних розділів між членами. Ці незгоди вплинули на роботу організації та знизили її ефективність

Існування Ліги націй закінчилось після Другої світової війни. Організація була неефективною в урегулюванні конфліктів, що призвело до розгортання Другої світової війни. Після війни, у 1946 році, Ліга націй була замінена Організацією Об'єднаних Націй (ООН), яка мала більш широкий склад та більш ефективні механізми для забезпечення світового миру та безпеки.

В підсумку розділу зазначимо, що шкільний курс історії ретельно відображає етапи розвитку міжнародних відносин. Він починається з розгляду взаємодій між різними культурами в давні часи та проходить через формування державних утворень та взаємодію між державами в середньовічній та ранньомодерній епохах. Курс розглядає важливі події, такі як Віденський конгрес, Перша світова, які суттєво вплинули на міжнародні відносини. Крім того, курс детально розглядає формування Ліги Націй та її роль у збереженні миру та безпеки. Таке включення допомагає зрозуміти важливі етапи формування міжнародних відносин та їх вплив на сучасний світ [29].

2.3 Міжнародні відносини після Другої світової війни: від відновлення до сучасності

Створення Організації Об'єднаних Націй (ООН) стало спробою створити нову міжнародну організацію, яка була б ефективнішою у вирішенні міжнародних проблем та конфліктів. У 1945 році було підписано Статут ООН на конференції у Сан-Франциско, яка зібрала представників 50 країн. ООН була створена для забезпечення миру та безпеки в світі, сприяння співпраці між державами в різних сферах, зокрема економіці, науці, культурі та іншому, а також захисту прав людини та національних меншин. ООН також мала більш широкий склад, ніж Ліга Націй, із залученням СРСР, яка стала постійним членом Ради Безпеки разом із США, Великою Британією, Францією та Китаєм. Організація продовжує свою діяльність донині і складається з 193 держав-членів [21].

Передумови створення Організації Об'єднаних Націй (ООН) можна віднести до кінця Другої світової війни та необхідності забезпечення світового миру та безпеки після війни. Основні передумови були наступні [1; 3]:

- Після закінчення Другої світової війни було очевидно, що потрібно знайти ефективний спосіб запобігання подібним катастрофам у майбутньому.
- Була необхідність у створенні системи колективної безпеки, щоб забезпечити стійкий мир та протидіяти агресії держав.
- Потрібно було створити організацію, яка б мала широкий міжнародний склад та забезпечувала б взаємодію держав у різних сферах, включаючи економіку, науку, технології, культуру та інші.
- Напружені відносини між країнами-переможцями війни, зокрема між США та Радянським Союзом, вимагали створення нової міжнародної організації, яка б дозволила забезпечити співпрацю між ними та іншими державами.

– Завершення війни також прискорило процес деколонізації, і необхідно було створити нову організацію, яка б забезпечувала б захист прав націй та народів на світовій арені.

Ці передумови стали основою для створення Організації Об'єднаних Націй, яка була утворена 24 жовтня 1945 року [29].

Створення Організації Об'єднаних Націй (ООН) мало на меті запобігти повторенню трагедій Другої світової війни та забезпечити створення нової системи світового порядку. Серед головних переваг створення ООН можна виділити наступні [18; 31]:

1. Запобігання війнам та конфліктам. ООН прагне до миру та безпеки в світі, захищаючи міжнародне право та здійснюючи дипломатичні зусилля для запобігання конфліктів та війн.
2. Забезпечення міжнародної співпраці. ООН створює сприятливі умови для співпраці між державами в різних сферах, таких як економіка, культура, наука та техніка, а також захист прав людини.
3. Захист прав людини. ООН створена з метою захисту прав людини та свобод, забезпечення рівних можливостей для всіх та боротьби з дискримінацією.
4. Створення сприятливих умов для сталого розвитку. ООН прагне до забезпечення сталого розвитку в усіх країнах світу, борючись з бідністю та голодом, захищаючи природне середовище та зменшуючи нерівність у світі.
5. Гуманітарна допомога. ООН займається наданням гуманітарної допомоги у разі надзвичайних ситуацій, таких як стихійні лиха, війни та конфлікти.
6. Створення міжнародних правил та стандартів. ООН встановлює міжнародні правила та стандарти у різних сферах, таких як право на вільний доступ до інформації, права жінок та дітей, боротьба з наркотиками та злочинністю.

Незважаючи на багато досягнень Організації Об'єднаних Націй (ООН), існують деякі недоліки в її роботі. Ось кілька з них [3; 33]:

Відсутність ефективних механізмів реалізації рішень. ООН не має повноважень з примусової реалізації рішень, що приймаються за певними питаннями. Це означає, що деякі країни можуть ігнорувати рішення ООН, не понесши за це жодних наслідків.

Дисбаланс в роботі Ради Безпеки. Постійні члени Ради Безпеки (США, Росія, Китай, Велика Британія та Франція) мають вето-право, що може призводити до блокування важливих рішень. Це забезпечує надмірний вплив цих країн на роботу ООН та недостатню увагу до інших членів організації.

Низька ефективність роботи ООН на практиці. У багатьох випадках ООН може приймати рішення лише на папері, але не здатна забезпечити їх реалізацію в практичному плані. Це може бути пов'язано з браком фінансування та ресурсів.

Відсутність універсальної системи правосуддя. ООН не має своєї власної системи правосуддя, що може призводити до суперечностей в тлумаченні міжнародного права.

Надмірна бюрократія та складність процесів. Робота ООН може бути повільною та складною через велику кількість процедур та бюрократичних перешкод.

ООН залишається найбільшою міжнародною організацією, що координує дії між державами, та вона може допомогти вирішити конфлікти, у тому числі і конфлікт між Україною та Росією. ООН має ряд інструментів, які можуть допомогти змінити ситуацію на Донбасі та в Криму. Організація може проводити миротворчі операції та надавати гуманітарну допомогу в зоні конфлікту [31].

Однак, варто зазначити, що ООН має обмежені повноваження та її дії можуть бути обмежені вето-правом постійних членів Ради Безпеки, які можуть блокувати рішення, які не відповідають їхнім інтересам. Крім того, ООН не має військової сили та не може примушувати країни виконувати свої рішення.

Тому для вирішення конфлікту між Україною та Росією можуть бути необхідні також інші дипломатичні зусилля, включаючи двосторонні переговори та співпрацю з іншими міжнародними організаціями [16].

В період після Другої світової війни було сформовано новий світовий порядок - Ялтинсько-Потсдамська система, що була заснована на домінуванні двох світових супердержав - США і Радянського Союзу. Під час конференції в Ялті було прийнято рішення про розділення Німеччини на чотири зони окупації, які контролювали США, Велика Британія,

Важливим етапом стало створення Європейського Союзу (ЄС), що мало свої коріння в історії Європи після Другої світової війни. Основними передумовами створення ЄС були:

Руйнування Європи після війни: після Другої світової війни Європа зазнала великої руйнації та розрухи, економіка була в розштаному стані, багато людей були бездомні та без роботи.

Запобігання майбутнім війнам: європейські країни були відомі своєю довгою історією війн та конфліктів. Співпраця та об'єднання в єдину структуру можуть бути корисними для запобігання майбутнім війнам.

Розвиток торгівлі та економіки: створення внутрішнього ринку та вільного руху товарів, послуг, капіталу та людей між країнами Європи може забезпечити зростання економіки та зміцнення конкурентоспроможності.

Зміцнення політичної стабільності: співпраця та об'єднання європейських країн можуть сприяти зміцненню стабільності та зменшенню політичних ризиків [12; 19].

У післявоєнний період у Європі було багато ініціатив та спроб об'єднання, включаючи Європейський вугільно-сталевий союз, Європейську економічну спільноту та Європейську спільноту з атомної енергії. Однак, остаточною передумовою створення ЄС стала підписання Римських договорів у 1957 році, які заснували Європейський союз.

Є кілька основних причин, що сприяли створенню Європейського Союзу (ЄС) [9; 30]:

Економічні мотиви: створення спільного ринку для забезпечення свободи переміщення товарів, послуг, капіталу та робочої сили між країнами-учасницями.

Політичні мотиви: зближення країн Європи через встановлення спільних стандартів у галузі демократії, прав людини та правової держави.

Безпекові мотиви: забезпечення миру та стабільності в регіоні через зміцнення співпраці між країнами та координацію зовнішньої політики.

Культурні мотиви: підтримка та розвиток культурного співробітництва між країнами-учасницями.

Утворення Євросоюзу почалося зі створення Європейської вугільної та сталевий спільноти (ЄВСС) у 1951 році, яка поклала основи співпраці між країнами в галузі вугільної та сталевий промисловості. У 1957 році ця співпраця була розширена заснуванням Європейського економічного співтовариства (ЄЕС), яке згуртувало країни в межах спільного ринку та митного союзу. Пізніше, у 1992 році, було укладено Маастрихтський договір, який заснував Європейський Союз з новими компетенціями в галузі зовнішньої політики та юстиції. З того часу ЄС розширився до 27 країн-членів і став одним з найбільших блоків у світі [23].

Іншою важливою передумовою створення ЄС було прагнення післявоєнної Європи забезпечити колективну безпеку від зовнішнього ворога [27]. Однією з інших передумов створення ЄС була потреба у збереженні культурної ідентичності країн Європи.

Створення Європейського Союзу було наслідком багатьох факторів і подій, що відбулися в Європі після Другої світової війни, зокрема:

1. Прагнення до забезпечення миру та стабільності в Європі після руйнування багатої інфраструктури внаслідок війни.

2. Потреба в економічному відродженні та розвитку для забезпечення добробуту націй.

3. Бажання збереження та посилення політичної та економічної влади країн Європи в контексті світових подій та змін.

4. Створення спільного ринку для збільшення торгового обсягу та поліпшення економічного розвитку країн.

5. Бажання збереження миру, стабільності та безпеки в регіоні та за його межами.

Отже, створення ЄС було передумовою для забезпечення економічного розвитку, миру та стабільності в Європі після Другої світової війни, а також для зміцнення політичної та економічної влади країн регіону [12; 29].

Європейський Союз досяг багатьох успіхів в своїй історії. Ось деякі з них:

Мир та стабільність: Одним з головних успіхів ЄС є забезпечення миру та стабільності в регіоні. Після того, як Європа була руйнована Другою світовою війною, створення ЄС допомогло зберегти мир та зміцнити стійкість демократичних інституцій в регіоні.

Економічний розвиток: Створення спільного ринку та впровадження валютного союзу є ключовими успіхами ЄС у галузі економіки. Це дозволило країнам-членам забезпечити зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), збільшення обсягу торгівлі та розвиток інфраструктури [11].

Співпраця у галузі науки та технологій: ЄС є однією з найбільших інвестиційних і дослідницьких спільнот у світі. Через співпрацю та координацію дій у галузі науки та технологій, ЄС зміг розробити нові технології та інновації, що приносять значні користі для населення.

Захист прав людини та рівності: ЄС дотримується принципу захисту прав людини та рівності для всіх громадян. Завдяки ЄС були впроваджені закони та політики, що дозволяють зменшити дискримінацію та забезпечити рівні можливості для всіх.

Охорона навколишнього середовища: ЄС вважає охорону навколишнього середовища одним з найбільш важливих завдань. Завдяки введенню нових норм та стандартів.

Отже, після Другої світової війни, було укладено ряд міжнародних договорів, що стали основою для сучасної системи міжнародних відносин. Серед них можна відзначити: вище згаданий Статут Міжнародного суду ООН

– 1945 р., Загальну декларацію прав людини – 1948 р., Женевські конвенції про захист жертв війни (1949), Хартію Організації Об'єднаних Націй (1945) та багато інших [24]. Важливими подіями стали падіння Берлінської стіни та розпад СРСР [5; 11].

Початок XXI ст. відзначився подіями, що змінюють сучасну систему міжнародних відносин: терористичні атаки на США 11 вересня 2001 року, початок війни в Сирії 2011 р., пандемія COVID-19, повномасштабне військове вторгнення росії в Україну та реакція міжнародної спільноти на цю подію.

У підсумку зазначимо, що після закінчення Другої світової війни міжнародні відносини пройшли складний шлях розвитку, пов'язаний зі створенням нових політичних, економічних і військових блоків, кризами, конфліктами та зміною глобальної конфігурації сил. Зокрема, холодна війна між США та СРСР привела до створення двох блоків, що спричинило розподіл світу на сфери впливу. Закінчення холодної війни в 1991 році ознаменувалося руйнуванням СРСР та початком нової ери глобалізації та економічної інтеграції. Зараз міжнародні відносини продовжують еволюціонувати, включаючи виклики та проблеми, пов'язані з торгівлею, тероризмом, кліматичними змінами та кібербезпекою. Знання про історію міжнародних відносин є важливим для розуміння сучасних політичних, економічних та соціальних процесів у світі, а також для формування громадянської свідомості та глобальної громадянської відповідальності.

Зазначимо, що відображення історії міжнародних відносин в шкільному курсі історії є важливою складовою розвитку критичного мислення та розуміння світу навколо нас. Досягнення завдань, визначених у дослідженні, дозволяє більш детально розкрити проблеми сучасних конфліктів та воїн.

РОЗДІЛ 3

Історія міжнародних відносин у шкільному курсі історії

Новітній етап розвитку історичної науки супроводжується численними трансформаціями у сфері наукового пізнання минулого. Для української та всесвітньої історичної науки цей процес містить важливу складову – переосмислення життєвого шляху і творчого доробку істориків та політологів на таку важливу тему як історія міжнародних відносин. Крім того, дослідження та вивчення даної теми є ілюстрацією розвитку країн в умовах геополітичних зіткнень держав гігантів. І ці аспекти мають можливості для відображення і в шкільному курсі історії.

Доцільно говорити про можливості представлення у шкільному курсі історії фактів щодо створення Вестфальського миру. Найбільш широко дані можуть бути представлено на уроках всесвітньої історії у 8 класі, навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів - Історія України. Всесвітня історія 5–9 класи , а саме в розділі 3. Держави західної Європи в XVI–XVII ст., який містить пункт - Вестфальська система міжнародних відносин [35].

Віденська система включена у шкільному курсі історії навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів - Історія України. Всесвітня історія 5–9 класи , а саме в розділі 1. Європа в час французької революції та наполеонівських війн, а саме в змісті навчально-пізнавальної діяльності - Віденський конгрес [35].

Говорячи про Версальсько-Вашингтонську систему договорів, яку висвітлено у навчальній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів, Історія: Україна і світ 10-11 класи, а саме у ході вивчення Розділу 3. Облаштування повоєнного світу: між демократією й авторитаризмом, 3.2. Економічний і суспільно-політичний розвиток країн Західної Європи та Америки [34; 36].

Розвиток міжнародних відносин після Першої світової війни, зокрема підписання Версальського мирного договору окреслені аспекти можуть бути представлені у ході опрацювання матеріалів за навчальними програмами з історії для загальноосвітніх навчальних закладів («Історія: Україна і світ. 10–11 класи», «Історія України. Всесвітня історія. 5–9 класи») [35].

Також доцільно згадати про можливості представлення у шкільному курсі історії фактів щодо створення Лігі Націй, яка була міжнародною організацією, створеною після Першої світової війни з метою забезпечити безпеку та мир між країнами шляхом міжнародного співробітництва та дипломатії, дану тему висвітлено у навчальній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів, Всесвітня історія (1914–1945 рр.) 10 клас, Історія: Україна і світ 10-11 класи, а саме у ході вивчення Розділу 2. Облаштування повоєнного світу.

Друга світова війна та утворення Організації Об'єднаних Націй як міжнародної організації, призначеної для збереження світового миру та безпеки у рамках розділів навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів. Відповідно до навчальної програми Історія: Україна і світ (від 1945 р. до сучасності) 11 клас ця тема може бути залучена у 11 класі («Історія: Україна і світ (1945–1949 рр.)») у ході вивчення Розділу 1. Повоєнне врегулювання. Зокрема, за програмою передбачено пункт 1.2. Політичний статус і міжнародне становище УРСР, у межах якої як зміст навчально-пізнавальної діяльності відмічаються такі аспекти: «Ялтинська та Потсдамська конференції: домовленості лідерів «Великої трійки» про післявоєнне облаштування світу. Нюрнберзький і Токійський судові процеси. Організація Об'єднаних Націй (ООН). Спеціалізовані організації під егідою ООН. «Загальна декларація прав людини» - 1948 р., Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього - 1948 р., міжнародні пакти про права людини - 1966 р.» [35].

Холодна війна та протистояння між США та СРСР, яке змінило геополітичну картину світу та згубно позначилося на багатьох країнах виокремлено в програмі «Історія: Україна і світ (від 1945 р. до сучасності) 11 клас», а саме в розділі 2. Світ у пошуках нових моделей розвитку, у рамках

пункту 2.1. «Холодна війна» і посилення консервативних тенденцій у США і СРСР. У межах якої як зміст навчально-пізнавальної діяльності відмічаються такі аспекти: «Холодна війна». Гонка озброєнь. Локальні війни та міжнародні військово-політичні кризи. Джон Кеннеді. Відлуння «холодної війни» у внутрішньополітичному житті держав Заходу та «соціалістичного табору»: маккартизм у США, боротьба з «космополітизмом» і антисемітизм у СРСР, радянська концепція «українського буржуазного націоналізму».

Історія: Україна і світ (від 1945 р. до сучасності) 11 клас відображає утворення Європейського Союзу та зміни в європейській інтеграції після Другої світової війни, а саме в розділі 1. Повоєнне врегулювання, зображено підпункт 1.1. Підсумки війни: деконструкція фашизму і нацизму [34; 36].

Риси Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Можна знайти в Всесвітній історії (1945–2017 рр.) 11 клас, тема відображена в Розділі 1. Облаштування повоєнного світу [34; 36].

Початок війни в Сирії та поширення терористичної групи Ісламська держава відображено у ході вивчення програми для загальноосвітніх навчальних закладів - Всесвітня історія (1945–2017 рр.) 11 клас, Розділ 4. Держави Азії, Африки та Латинської Америки: вибір шляхів розвитку, саме в цьому пункті показано вплив конфлікту в Сирії та терористичної діяльності ІДІЛ на розвиток регіону і світу [34; 36].

Обрання Джо Байдена президентом США та зміна політики США відносно багатьох міжнародних питань - це питання може бути розглянуто з різних поглядів. З одного боку, вибори президента США - це важливе подія в світовій політиці, яка може бути включена до шкільного курсу історії як приклад того, як відбувається демократичний процес в одній з найбільших держав світу. Проте, варто зазначити, що включення виборів президента Байдена до шкільного курсу історії може мати певне значення для розуміння сучасної політичної ситуації в світі та її взаємозв'язку з історією сьогодення - проблеми сучасної світової політики, такі як конфлікти на Близькому Сході, глобалізація, тероризм та кібербезпека.

Говорячи за міжнародні відносини сьогодення бажано згадати пандемію COVID-19 безумовно є однією з найбільш важливих подій останніх років, яка має глибокий вплив на всі сфери життя людей по всьому світу. Її включення до шкільного курсу історії може бути корисним з кількох причин. По-перше, це може допомогти краще зрозуміти сучасний світ та взаємозв'язок між різними країнами та народами. Де можна дізнатись про заходи, які були вжиті в різних країнах для боротьби з пандемією, про її соціально-економічні та культурні наслідки, про роль медичних працівників у боротьбі з пандемією тощо. Однак, включення пандемії COVID-19 до шкільного курсу історії повинно бути обґрунтоване методичними підходами та освітніми цілями курсу. Важливо, щоб включення цієї події не порушувало логіки та послідовності курсу, адже історія є послідовним розвитком подій, а не просто переліком випадкових подій.

Включення війни між Росією та Україною до шкільного курсу історії є важливим, оскільки ця подія має значний вплив на сучасний світ і може допомогти краще зрозуміти геополітичну ситуацію в регіоні та світі загалом. У цьому розділі можна звернути увагу на права людини та громадянське суспільство в контексті війни між Росією та Україною, в тому числі на використання пропаганди та дезінформації як інструменту війни, порушення прав людини на окупованих територіях, з вищезгаданою темою ми можемо ознайомитися в Розділі 5. Міжнародні відносини, Проблема міжнародного тероризму, а саме з пунктом: «Агресія Росії проти України в 2014 р. Російсько-українська війна»[35].

В підсумок до розділу можна стверджувати, що відображення історії міжнародних відносин є дуже важливою частиною шкільного курсу історії, оскільки міжнародні відносини є ключовим аспектом сучасного світу та визначають геополітичну ситуацію в різних регіонах світу.

Укладення договорів, війни, міжнародні конфлікти, створення міжнародних організацій та інші події, пов'язані з міжнародними відносинами, мають вплив на життя людей у всьому світі. Тому вивчення історії міжнародних

Відносин є важливим для того, щоб краще зрозуміти сучасний світ, його складності та проблеми.

ВИСНОВКИ

Завдяки ознайомленню зі шкільними програмами на обрану тему, було виявлено, що історія міжнародних відносин в українському шкільному курсі історії є важливою складовою вивчення світової історії взагалі. Огляд історіографії щодо теми кваліфікаційної роботи засвідчив, що існує значна кількість досліджень з даної тематики, що дозволяє здійснити глибокий аналіз різних аспектів взаємодії міжнародних держав.

В дослідженні були розглянуті особливості формування та етапи розвитку міжнародних відносин, що дозволило визначити ключові події, процеси та тенденції, які впливали на міжнародні відносини в різні періоди історії. Зокрема, було проаналізовано роль різних держав, таких як США, Росія, Німеччина тощо, у формуванні світової політики.

Дослідження виявило, що впровадження історії міжнародних відносин є надзвичайно важливим для розуміння сучасної геополітичної ситуації та міжнародних конфліктів. Викладання цієї теми в шкільному курсі історії надає зрозуміння, як історичні події вплинули на створення сучасної міжнародної системи та її інституцій, таких як ООН.

Основні результати дослідження показали, що шкільний курс історії має достатньо широке вивчення історії міжнародних відносин зокрема навчальна програма Історія України. Всесвітня історія 10–11 класи, наявно показує всі політичні процеси які відбувалися та продовжують відбуватися на політичній арені, але можна зробити покращення в розширенні вивчення деяких регіональних конфліктів сучасного світу та розбудові гуманітарних аспектів. Окрім того, варто звернути увагу на включення актуальної інформації про сучасні події в світі, щоб учні могли розуміти сучасну геополітичну ситуацію та її в світлі історичні події.

У загальному, кваліфікаційна робота виявила, що історія міжнародних відносин є важливою складовою шкільного курсу історії, оскільки допомагає

розуміти сучасну геополітичну ситуацію та конфлікти, а також сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок завдяки навчальній програмі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова, І. Історія держави і права: навч. посіб. для студентів вищих навч. закл. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. - 432 с.
2. Береза, І. Міжнародні відносини: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Юрінком Інтер, 2005. - 512 с.
3. Богачева, М. Міжнародні відносини: підручник / М. Богачева. К.: Юрінком Інтер, 2010. - 512 с.
4. Васильєв В.М. Історія зовнішньої політики України. К.: Інститут історії України НАН України, 2001.
5. Вовк, В. Історія держави і права: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. Вовк. К.: Юрінком Інтер, 2011. - 488 с.
6. Гільберг М., «Історія міжнародних відносин»: підручник. К.: «Видавничий дім «КМ Академія», 2005.
7. Даниленко В., «Історія міжнародних відносин»: підручник. К.: «Видавництво Либідь», 2003.
8. Копиткова Т. М., «Історія міжнародних відносин»: підручник, Х.: «Школа», 2005.
9. Кравченко А. А. Історія світової культури і мистецтва: Підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів / А. А. Кравченко – К.: Генеза, 2019. – 248 с.
10. Крилов М.М., Липкань С.В., Холостяк І.В. Міжнародні відносини. К.: Вища школа, 2007.
11. Лисенко О.О., Стельмашук О.В. Історія міжнародних відносин. Курс лекцій. К.: ВПЦ "Київський університет", 2002.
12. Мазур М., «Історія міжнародних відносин». К.: «Аконіт» - 2004.
13. Мединська О.І., Мокрицький А.В. Історія зовнішньої політики США. К.: Наукова думка, 2004.
14. Мироненко О.В. Історія міжнародних відносин. К.: Центр учбової літератури, 2004.

15. Несвіт А.В. Курс всесвітньої історії: підручник. К.: Освіта, 2002.
16. Роговський М., «Історія міжнародних відносин». К.: «Видавничий дім «КМ Академія», 2005.
17. Рождественський О.А., Липкань С.В. Історія зовнішньої політики Росії. К.: Видавництво АН УРСР, 1991.
18. Сатовський Е. Дипломатія. К.: Центр учбової літератури, 2005.
19. Скрипник В. «Історія міжнародних відносин»: підручник. К.: «Либідь», 2003.
20. Чубатий В., «Історія міжнародних відносин»: підручник. Київ, «Видавництво «КМ Академія», 2005.
21. Шевченко М., «Історія міжнародних відносин» : підручник. Київ, «Аконіт», 2004.
22. Шеремета, М. Міжнародні відносини: підручник / М. Шеремета. К.: Знання, 2008. - 448 с.
23. Яковлева Т. В., «Історія міжнародних відносин» підручник. Київ, «Шкільний світ», 2003.
24. Васильєв, В. М. Історія зовнішньої політики України: підручник / В. М. Васильєв, О. О. Лисенко, І. В. Холостяк та інші. К.: Компринт, 2012. - 392 с.
25. Жуковська І. М. Історія України: Підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / І. М. Жуковська, Н. І. Томенко та ін. К.: Генеза, 2014. – 288 с.
26. Лисенко, О. О. Історія міжнародних відносин. Курс лекцій / О. О. Лисенко, О. В. Стельмашук та інші. К.: Центр учбової літератури, 2015. 448 с.
27. Забіло М. М. Історія України в особах, подіях, датах: Навч. посібник для 11 класу загальноосвіт. навч. закл. /, О. В. Левченко та ін. К.: Генеза, 2014. – 224 с.
28. Забіло М. М. Історія України: Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів / М. М. Забіло, О. В. Левченко та ін. К.: Генеза, 2015. – 384 с.

29. Левченко О. В. Історія України: Навчальний посібник для 10 класу загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Левченко, Н. І. Томенко та ін. К.: Генеза, 2015. – 320 с.
30. Левченко О. В. Історія України: Навчальний посібник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів / О. В. Левченко, М. М. Забіло та ін. К.: Генеза, 2014. – 304 с.
31. Логвінова І. В. Історія світової культури: Навч. посібник для 10 класу загальноосвіт. навч. закл. / І. В. Логвінова, І. Є. Шморгун та ін. К.: Генеза, 2014. – 288 с
32. Рождественський, О. А. Історія зовнішньої політики Росії / О. А. Рождественський, С. В. Липкань та інші. К.: Компринт, 2011. - 400 с.
33. Семенов О. С. Історія середніх віків: Підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів / О. С. Семенов, О. М. Кузнецова та ін. К.: Генеза, 2015. – 232 с.
34. Історія: Україна і світ. 10–11 класи. Навчальна програма з історії для загальноосвітніх навчальних закладів.
[URL:https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv](https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv)
35. Історія України. Всесвітня історія. 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
36. Історія України. Всесвітня історія 10–11 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів URL: http://osvita-mvk.if.ua/content&content_id=5733

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Сліпченко Анастасія Сергіївна,
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, УСВІДОМЛЮЮ, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

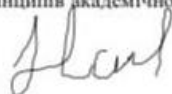
ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
- надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
- не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
- своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
- не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
- підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
- не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
- запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
- не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залюжувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

15.09.2019

(дата)

(підпис)

Сліпченко Анастасія

(ім'я, прізвище)